

MŮŽEŠ (PO)DĚLAT COKOLI

O VŠEM, CO MI
VE ŠKOLE NEŘEKLI

MIKY ŠKODA

Můžeš (po)dělat cokoliv

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.albatrosmedia.cz

Miky Škoda
Můžeš (po)dělat cokoliv
Copyright © Albatros Media, a.s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

MŮŽEŠ (PO)DĚLAT COKOLI

O VŠEM, CO MI
VE ŠKOLE NEŘEKLI

MIKY ŠKODA

Všechny hlášky ve stylu „takhle to prostě je“ mě dokážou spolehlivě vytočit. Stejně tak rádoby chytré poučky a paušalizování ve stylu: „Všichni úspěšní lidé vstávají dřív než ostatní.“ Vážně? Připadám si docela úspěšný a běžně vstávám v deset. Skutečně smysluplné práci se stejně zvládnou věnovat tak čtyři hodiny denně.

Tahle knížka není návod na úspěch ani štěstí. On totiž podle mě žádný neexistuje. I přesto ti může dát hodně. Miky je totiž mistr v prošlapávání slepých uliček a nebojí se dělit i o to, co se v životě pos*alo. Upřímně, syrově, bez sladkých „motivačních“ keců kolem. A že toho bylo!

Věřím, že ti knížka pomůže vyrazit na vlastní cestu a pochopit, že když ti někdy dá život přes hubu, má smysl vstát a jít dál. Knížku čti klidně na přeskáčku a postupně se k ní vracej. V každé fázi tvé cesty životem s tebou totiž budou rezonovat jiné příběhy a myšlenky. Bylo by škoda je teď pohřbít jen proto, že je na ně příliš brzy. Příjemné čtení a hodně štěstí na cestě!

Matouš Vinš,
cestovatel, publicista a autor *Travel Bible*

OBSAH

Úvod.....	9
Neandertálec. Slepá vývojová větev	15
Co v tobě je?	17
Je to o lidech.....	19
Proč musím do práce, mami?	20
Létání po hvězdách a skauti	21
Důvěra v lidi.....	23
Jak se naučit s motorovou pilou.....	26
Jen houšť.....	30
Pojedeme na výlet?	33
Je ze mě cestovatel. Co teď?.....	38
Kdes na to vzal?	44
35 za hodinu, nebo 270?	47
Jak si užít maturitu	56
„Tak kde teda jednou skončíš?“	61
Co jsem si ze školy (ne)odnesl.....	71
Zodpovědnost za sebe.....	76
Nová rodina.....	84
My fakt jedeme?.....	92
Vzhůru na kopec!	98
„A ty tam jezdíš umřít?“	107
Jdeme vydělávat	110
Prostě ho zachraň	124
Strach: dobrý sluha, ale špatný pán.....	132

Harry, milionář a uklízeč.....	137
První krize	142
Kolik licencí máš, tolikrát jsi nejistější.....	145
Jazyk, který neznám	147
Jak jsem u státnic (ne)přemýšlel.....	154
V čem je cestování investicí ?.....	158
Plodný týden	161
Jde se makat.....	163
Průšvih za průšvihem	170
Chyba – problém – řešení	178
S fyzioterapií je konec	185
Druhá sezona	195
Kanáry.....	203
Prodej firmy	207
LowCost Race chytá třetí dech	209
Co takhle zkusit pracovat?	216
Musel bych mít štěstí, aby mě v Istanbulu odpálili	237
Podnikání z ráje? Jak pro koho... ..	241
Něco za něco	246
Velká média, velká jména. A hateři.....	250
Že něco klaplo, ještě neznamená, že to vyšlo.....	260
Tma.....	268
Co s tou školou?.....	277
Vstup do nekomfortu.....	281
Černá Afrika	283
Blýská se na časy. Je jedno, na jaké.....	293
Co dál?	316

© Milan Škoda, 2019

Cover photo © Jan Křikava, 2019

© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2019

ISBN 978-80-7597-679-6

ÚVOD

Průserům se nevyhneš. Ale nakonec to vždycky nějak dopadne. Ztratíš se na cestě, nedomluvíš se a ukradnou ti peněženku. Když se ti něco z toho stane, buď se z toho poděláš, budeš celý den nadávat a necháš si tím zkazit zážitek z cesty, nebo si připustíš, že je to prostě součást života. Tak jako tak už to nezměníš. Je tvoje volba, jestli se tím necháš odradit nebo to vezmeš jako jednu z mnoha zákulisních historek a vyrazíš znovu.

Kdybych nezvoral svoje první podnikání, nedostal bych se k lidem, díky kterým můžu řídit několik vysněných projektů najednou. Kdybych se málem nezabil při první cestě do hor a nezačal se pak více věnovat přípravě, nejspíš bych tady už nebyl. A kdyby mě policajti jako malého zloděje hakisáků nedovezli domů, dost možná bych začal krást ve velkém. Vyrazili by mě ze skautu. Nepotkal bych kamarády, kteří mi pomohli, když jsem začínal cestovat. Zdaleka bych se nedozvěděl tolik o světě a třeba bych vůbec nezačal přemýšlet o tom, jaký ho po sobě zanechám. Kdybych si odpustil všechnu prožitou bolest, možná by to bylo fajn, ale byl by to nenaplněný život. A to se mi nechce.

Vítej v hlavě sedmadvacetiletého kluka na konci roku 2018. Chtěl bych ti předat pár zkušeností, které jsem získal, když jsem prošlapával svou punkovou cestu. Proč bys mě měl poslouchat? Máme toho dost společného. Vyrůstal jsem v prostředí, které mě nevedlo k samostatnosti tak, jak bych si přál. Moji rodiče i učitelé byli vychováni v jiném režimu, a tak mi nemohli poskytnout podněty, které jsem potřeboval. Dlouho, pomalu a často s nepochopením okolí jsem se učil, že i já, obyčejný kluk z Pardubic, můžu na světě zanechat něco dobrého. A také že to často sakra bolí, ale stojí to za to.

Hledal jsem svobodu, sebejistotu a naplnění v horách, v cizině, v podnikání a také sám v sobě. Zažil jsem několik příjemných úspěchů, ale taky vážných, i když většinou spíš úsměvných průšvihů. Jestli čekáš deset tipů, jak zaručeně zbohatnout, nebo garantovaný návod na štěstí, radši zase knížku vrať do knihovny – asi bychom si nerozuměli.

Můžeš ale čekat kus inspirace. Dostaneš příležitost neopakovat moje chyby, ale bolesti a nepříjemnostem se nevyhneš. Naučíš se přestat hledat pomyslné jistoty a snad se mi v tobě podaří zažehnout jiskru odvahy vykročit vlastní cestou. Pokusím se ti taky pomoci, aby ses nezhroutil z pádů, které přijdou. Zjistíš, že svět se nikdy nezboří. Naučíš se vstát, poučit se, a třeba i z překonaných chyb udělat svou silnou stránku. K tomu všemu odkryju některé bolístky a pozadí z osobního života a vztahů, které moji cestu pomáhaly formovat.

Pro ucelení obrázku začněme tím, že zrovna sedím s kamarádem Matoušem Vinšem, kterého možná znáš jako autora *Travel Bible*. Jsme v pokoji v asijské části Istanbulu, kam mě z Čech vytáhl, aby se mi líp psalo a jemu líp pracovalo. Jak člověk funguje v cizím pro-

středí, ví velice dobře, možná i proto už napsal dvě knížky. A právě proto jsem si ho vybral já jako prvního člověka, ke kterému jsem šel, když se mi z nakladatelství ozvali, abych tuhle knihu napsal. Podobnou větu už jsi asi slyšel, ale zcela vážně říkám, že ještě tak před pěti lety by mě nenapadlo, že budu někdy promlouvat k lidem, že si budu moct dovolit jen tak v průběhu roku odletět z Čech. Před deseti lety by mě nenapadlo, že ještě před třicítkou budu mít za sebou cestovatelskou a podnikatelskou minulost a zkušenosti, za které mi lidi budou ochotní platit. Jak už jsem naznačil, nejde o zázračný úspěch získaný lusknutím prstů. Ani o to, že když něco strašně moc chceš, splní se to samo, stačí jen dostatečně číst motivační citáty na Instagramu a dívat se na *Tajemství*. To vážně ne. Podle mého názoru je to pitomost. Má zkušenost je jiná, a i když se mnou třeba nebudeš souhlasit, věřím, že ti knížka bude přesto užitečná a bude tě bavit. Ještě mě napadá – mluvím k tobě a oslovuji tě v mužském rodě. Jestli jsi holka, dlužím ti velkou omluvu, ale určitě si to zvládneš přebrat a odnést si dost už jenom proto, že se snažíš představit si pohled na svět očima sedmadvacetiletého kluka.

Abychom měli splněné formální náležitosti, povím ti, co dělám. Jsem Miky, je mi 27 a snažím se tady v Česku podpořit víru. Ne ani tolik tu náboženskou, jako hlavně víru v sebe, svoje schopnosti, důvěru v ostatní lidi a taky v náš potenciál jako národa. Projel jsem přes čtyřicet zemí a začal jsem s tím proto, abych odsud utekl a našel jiný domov. Čím víc času jsem v zahraničí strávil – ať už na východě, nebo západě –, tím víc jsem zjišťoval, jak se tady máme skvěle, že se mi tu žije nejlíp na světě a jediné, co nám chybí, je právě víra. Nevíme, jak dobře se máme. Kde není víra, není ani vděk za ten luxus,

ve kterém žijeme. Optimismus, naděje a jiskra se pak vytrácí a namísto nich přichází apatie a neochota měnit to, co nás ve skutečnosti štve. A špatných věcí není zdaleka tolik jako těch dobrých. Jenomže pokud nevěříme, že dobré věci existují, nevidíme je. Vlastně je nechceme vidět, protože je snazší nadávat než být aktivní a těch pár špatných věcí měnit. Přesně to se v lidech snažím měnit já.

Řídím několik podnikatelských a dobročinných projektů. Založil jsem LowCost Race, výzvodový závod po Evropě. Taky stojím v čele organizace LeapMakers, která vysílá lidi (včetně mě) do středních škol po celé republice, kde podněcujeme studenty k podnikavosti. Ne nutně k podnikání jako takovému, ale hlavně k odvaze a vůli změnit něco, co nás štve. Vadí mi totiž, že se na školách podnikavost nepodporuje, ale o tom se ještě dočteš. Spolupracuji s firmami, které sdílejí moje hodnoty, a pomáhám jim hledat v jejich zaměstnancích to dobré, vhodně je motivovat a dostat z nich to nejlepší. Spolu s Matoušem vysíláme podcast LeapMakers o štěstí a úspěchu a o tom, že tyhle dvě věci málokdy pramení z toho, co nám okolní svět podsouvá. Povídáme si tam s lidmi od bezdomovců po miliardáře a zjišťujeme, že v penězích ani slávě štěstí nebude. Založil jsem taky Admenture, akci pro otce a syny, abych tu podpořil mužské vzory a chlapy, o které se jejich ženy můžou opřít.

V kurzu Vstup do nekomfortní zóny pomáhám lidem pracovat se strachem. Občas svoje zkušenosti předávám ve start-upech a na veřejných přednáškách. Baví mě si s lidmi povídat o životě, a tak se občas scházím s těmi, kteří se ve svém životě snaží něco změnit, potřebují podpořit a získat trochu nadhledu.

Založil jsem firmu a dva roky se podílel na jejím řízení. Na chvíli jsem si odskočil vést marketing jednoho start-upu v Amsterda-

mu, skoro pět let jsem vedl skautský oddíl. Vystudoval jsem management na katedře rekreologie v Olomouci a fyzioterapii na Karlově univerzitě v Praze. Jezdívám si zahrát na kytaru k táboráku, zbožňuju povídání o vesmíru, fyzice a smyslu života a občas si najedu na ezo-vlnu. Naposled jsem strávil týden ve tmě a tichu sám se sebou. Občas s kamarády plním spontánní a často stupidní výzvy, protože proč ne? Rád lezu, občas se mi podaří vylézt nějakou čtyřtisícovku v Alpách. Díky cestování teď obstojně mluvím kromě češtiny dalšími třemi jazyky.

Tenhle popis ti toho o mně asi moc neprozradí. Uvědomil jsem si jednu chybu dnešní doby, která mi dost často kazila a občas pořád kazí radost ze života. **SEBEVĚDOMÍ NENÍ ZALOŽENO NA SOCIÁLNÍM STATUSU.** Není proto zas tak důležité, jaké projekty dělám; důležitější je číst mezi řádky. Nejde o to, jestli máš ve škole jedničky, založil jsi firmu, máš dvě děti nebo maluješ obrazy. Jistě, dost úzce to se sebevědomím souvisí, ale není to totéž. Vidím okolo sebe tolik kreativních a úžasných lidí, kteří si nechají kazit den tím, že ještě málo dokázali nebo že jim někdo jedničku nebo pochvalu nedal. Jinak řečeno, srovnávají se s ostatními. Někdo dokonce vidí, že není úplně a dostatečně dobrý, protože ještě nemá vysněné auto, dost dobrý mobil a podobně. Já to chápu, vážně. Jestli to tak máš, neníč tuhle část sebe násilím, je to v pořádku. Zkus se ale nad tím se mnou zamyslet. Kdo jsi, není dané tím, jakou práci děláš, kolik vyděláváš, ani tím, co máš.

Sebevědomí je skutečně to, co tento výraz vyjadřuje. Vědomí sebe. V čem podle mě sebevědomí spočívá? Je to schopnost odhadnout svoje možnosti, to znamená umět se zastavit sám nad sebou, přiznat si své slabé stránky, ale nevrát se v nich déle, než je nutné, a nefňukat, ale hledat ty silné stránky a posilovat je. Umět odhadnout ligu, na

kteřou stačím. Ta se může s věkem a zkušenostmi zvyšovat, ale pěkně postupně. Trvalo mi hodně dlouho, než jsem tuhle definici přijal. Hnal jsem se za vším možným a občas se tomu nevyhnu ani dneska.

V životě se mi mnohem víc věcí nepovedlo, než povedlo. Neměl jsem příliš období, kdy bych si připadal, že se všechno daří, jak bych chtěl, ale postupně jsem se naučil z neúspěchů získávat zkušenosti a znovu vstát. Ačkoli občas ani to ne. Udělal jsem spoustu kroků, v nichž bych se spíš přirovnal k neandertálcovi, slepé vývojové větvi, a ani při nejlepší snaze jsem si z nich nic nevzal a prostě jsem jen přišel o čas. I to je občas potřeba přes všechno vztekání prostě vzít, jak to je, a nemrhat dalším časem a energií. A to je také téma první kapitoly.

NEANDERTÁLEC. SLEPÁ VÝVOJOVÁ VĚTEV

Říkal sis někdy, proč sakra děláš to, co děláš? Kam to vede, kam tě to posouvá? Mně se to stalo naposled asi před dvěma dny. Po dvou letech jsem si uvědomil, že dělám na projektu, který je sice cool a může vydělat dobré peníze, ale nesouvisí s mojí vizí, s tím, co za sebou chci zanechat. Zjistil jsem, že se posledních několik měsíců prostě jenom vezu. Takovému projektu říkám neandertálec. Prostě slepá vývojová větev, která mi přinesla snad jenom pochvalu sobě samému, že jsem od projektu odešel a přenechal ho těm, kteří ho dokážou přivést k životu. V životě potkáš spoustu neandertálců. Stává se to prakticky každému sebekriticky uvažujícímu člověku. Teď už jenom rozpoznat, kdy ti neandertálec opravdu nic nedává a jen ti bere čas a energii.

Možná jsi slyšel literární poučku, že konec udává příběhu celé vyznění. Zní to sice skvěle, ale má to několik zádrhelů. Zaprvé drobný detail, že takový příběh je většinou strašlivě nepřesný a neodpovídá realitě. Ať už mluvím o selhání nebo o největším úspěchu života, pohled na věc je automaticky zkreslený. Poté co jsem vylezl na Mount Blanc, trvalo mi roky, než jsem do vyprávění příběhu dokázal zahrnout i to, že jsem po cestě nahoru skoro zkolaboval a při

sestupu jsme téměř nepřežili noc. Lidé se ptali: „Vylezl jsi tam?“ Jistě že ano. Viděl jsem splněný cíl a drobné detaily, při nichž by to spousta jiných vzdala nebo otočila pod vrcholem, jsem měl tendenci vynechávat, protože to nakonec přeci dopadlo dobře. Člověk má vždycky tendenci si příběh trochu upravit a zapomínat na průšvihy po cestě.

Získal jsem zkušenost, kterou ti prostřednictvím knížky těžko předám. Budeš si ji muset prožít a zvnitřnit – doporučuju ji zažít co nejdříve. Ideálně dřív, než budeš mít dost peněz na to, abys svoji prázdnotu utopil v pití nebo drogách. Ta zkušenost je, že štěstí není udržitelný stav. Že pohádkově vydělané peníze, nové auto nebo cokoli jiného není udržitelný pocit. Je to cesta, ze které máš dobrý pocit. Stručně řečeno, že děláš, co ti dává smysl. Záměrně neříkám „co tě baví“, protože občas je potřeba dělat něco, co tě nebaví, abys dosáhl úspěchu. Prvoplánově zářit na pódiu, mezinárodní konferenci nebo v žebříčku top 100 nejbohatších Čechů si skutečně nikdo neužívá dlouho, pokud je tam na základě snahy, kterou chce dál rozvíjet. V takovém případě mají tito lidé být za co na sebe hrdí dlouhodobě.

Zpět k neandertálcům: jejich největší problém je, že dopředu nejde zhodnotit, co se ti do života hodit bude a co ne, takže eliminovat je předem prostě nejde. Stačí umět je zpětně včas rozeznat, uzavřít a už se jimi dál nezabývat. Druhé ponaučení z nich je, že skutečně nikdy nevíš, co se ti kdy bude hodit, co sám využiješ ve svém příběhu. Když strávíš roky života učením se, jak přežít v případě apokalypsy, budeš se smát těm, kteří nepřežijí první rok, až apokalypsa nastane. Pokud ale nenastane, budeš dost možná o desítky let později na smrtelné posteli litovat, že jsi strávil roky života

zbytečně. Jaké je z toho poučení? Nelituj toho, co už se stalo. Smiř se s minulostí, i když jsi nakonec zjistil, že ti nebyla k ničemu. A těš se na budoucnost, kdy budeš moci zúročit spoustu z toho, co ti minulost dala. Když někdo stráví pět let života snahou stát se kytaristou, než zjistil, že nemá talent a že ho to nebaví, neznamená, že učení se na kytaru bude k ničemu i pro tebe. Musíš si to prožít a jediné, co si z příběhu někoho jiného můžeš vzít, je, jak se s nálezem neandertálce vyrovnal a nalézt v něm inspiraci pro sebe.

CO V TOBĚ JE?

Bylo mi sedmnáct a mým cílem bylo zažít co největší extrém inspirovaný spoustou příběhů o tom, jak někdo taktak přežil v džungli nebo v horách a z posledních sil se doplazil do civilizace. Chtěl jsem poznat svoje limity. A nenacházel je. A hlavně jsem pořád hledal někoho, kdo do toho půjde se mnou.

Na střední škole pro mě bylo těžké připadat si ve třídě přijímaný. Svým způsobem mě stigmatizovalo i to, že chodím do skautu. Připadal jsem si divný. A tak mi zbývalo jen dělat něco, co nikdo jiný. Nejtěžší bylo uvědomit si, že možná nejsem divný. Nebo to spíš vzít, jak to je. Teď jsou z toho zážitky, ze kterých těším každý den.

A naučil jsem se jednu věc. Pokud si v něčem připadáš divný – ať je to názor, aktivita, nebo záliba –, zkus aspoň na chvíli uvěřit, že v tom nejsi sám nebo že by to z určitého pohledu mohla být tvoje silná stránka. V tu chvíli se z „divný“ stane „zajímavý“. Změň slovník a uvidíš ten rozdíl.

Ne že by byli divní všichni ti okolo, jenom v mém okolí tehdy prostě nebylo moc lidí, kteří by to dokázali pochopit a sdílet. I když ti takové období může připadat osamělé a hloupé – a částečně to je i pravda –, v něčem bylo úplně kouzelné. Mohl jsem si stanovit jakýkoliv cíl a pak ho splnit. Byl jsem svobodný. Nepotřeboval jsem schválení od kamarádů, protože jsem věděl, že žádné nedostanu. Neměl jsem desítky nabídek typu: „Pojedeš se mnou do Alp?“ Všechny své peníze jsem vkládal do svých vlastních snů a byl aktivní.

Čím víc mám pobídek od okolí nebo jen impulzů z Instagramu, tím větší snahu musím vynaložit, abych se jenom inspiroval, ale odfiltroval to od mých vlastních nápadů. Dát jim vůbec prostor je skutečně těžké. Ve škole mě učili, jak nevybočovat z řady a dohnat ostatní tam, kde mi to nejde. V tomhle je sakra těžké znovu objevovat Ameriku a dokázat se postavit sám za sebe a poslouchat se. Obrovsky mi v tom pomohla tma. Na týden jsem se nechal zavřít do podkrovního bytu, který byl v naprosté tmě. Žádné obrazovky, písničky ve sluchátkách, knížky. Mozek v tu chvíli nemá jediný podnět, a musel jsem se proto znovu zaposlouchat do toho, co chci já. Kdo jsem a co na tomhle světě dělám.

JE TO O LIDECH

Vzpomínám si na přednášku jednoho významného českého podnikatele, který se nás na Vysoké škole ekonomické snažil motivovat k akci. Bylo mi tehdy asi dvacet. Mimo jiné řekl, že jsme z velké části tvořeni pěti lidmi, se kterými se stýkáme nejčastěji. Tohle pravidlo, různě přizpůsobené, jsem pak slyšel mnohokrát od dalších přednášejících a psychologů. Nikdy už mě to nezarazilo tolik jako poprvé. Lidé, kteří pro mě byli nejdůležitější, mě podnikatelsky nijak neposouvali. To mám poslat kamarády k šípku, abych byl úspěšný? Tak to ne, ani náhodou! Ještě že jsem to neudělal.

Na pravidlu s pěti lidmi je něco pravdy a dobře funguje, ale je potřeba naučit se s ním pracovat. Pokud budeš aktivní, pravděpodobně se k tobě časem budou přidávat noví lidé. A nejspíš budeš potřebovat rady od zkušených v daném oboru. Ale to rozhodně neznamená zapomenout na svoje kořeny! Jistě, je rozdíl každý týden vysedávat na pivu se stejnou partou, kde si jenom zopakujete, co jste prožili, a ztrácíte tím čas. Na druhou stranu, pokud u toho umíš a potřebuješ vědomě vypnout, proč ne? Ať se k tomu postavíš jakkoli, je krátkozraké svoje kořeny opomíjet.

PROČ MUSÍM DO PRÁCE, MAMI?

Když mi bylo asi tak sedm, byl jsem zvědavé otravné dítě v období, které každý rodič naprosto zbožňuje. Vstřebával jsem informace o všem a nejčastější otázka byla „a proč“. Nejvíc jsem se touto otázkou bavil, když mě do něčeho nutili. Proč si musím uklízet, proč musím pracovat na zahrádce, proč musím do školy? Hltal jsem informace, díval se na dokumenty a chodil do knihovny, ale když mě do toho někdo nutil, hned jsem se zasekl, zvlášť pod hrozbou trestu, jako je špatná známka. Škola pro mě byla stejně jako pro většinu ostatních spíš nutným zlem a zdržováním od toho, co mě skutečně bavilo.

Jednoho dne jsem se v parku zeptal mámy, proč musím chodit do školy. „Aby tě vzali do práce.“ To mě přirozeně úplně neuspokojilo. „A proč bych měl chodit do práce?“ Ještě to tak, někam chodit pracovat. Nešlo jen o to, že mě mnohem víc bavilo hrát si na dvorku na Strážce vesmíru, ale pořád mi nedocházel princip, co z toho pracování lidi mají. Vždyť v dokumentech v televizi přeci ukazují mnohem zajímavější svět. „Do práce musí všichni, aby měli peníze.“ Aha aha. „Ale vždyť vy s tátou do práce chodíte, ale peníze nemáme a nemůžete nám se ségrou nic koupit.“ „No, moc jich není, ale peněz není nikdy dost.“ „A jak to dělají ti bohatí v Praze? Jak to dělají politici?“ Jen tak mezi námi, ještě hodně let nato jsem nevěděl, co je to podnikání a že ho můžu dělat taky. Bohaté lidi pro mě reprezentovali politici. Nejbohatší na světě byli v mém krásně jednoduchém slovníku diplomati a samozřejmě pan prezident. „To jsou jiní lidé. Všichni musíme pracovat. Až budeš dospělý, můžeme se o tom bavit dál.“ Rodiče chápu, i na mě by

to od takového malého drzouna bylo moc. Moje matka je úžasná žena a dala mi toho do života hodně, ale tehdy se o tom se mnou už nechtěla bavit a zbytek dialogu mi vrtal v hlavě ještě dlouho. Otázku na to, proč musím do školy, abych musel pracovat, abych do konce života řešil nedostatek peněz, mi do nějakých sedmnácti let nikdo nevysvětlil. Měl jsem to před očima s malými přestávkami při každé cestě do školy.

Nevím, jestli to bylo tím okamžikem, televizí nebo i okolím ve škole, ale byl jsem prakticky do nástupu na vysokou školu někde uvnitř opravdu silně přesvědčený, že úspěšní, šťastní, bohatí a slavní lidé se tak prostě narodili. Že je to někdo jiný, jiný živočišný druh. Byl to tísnivý pocit, že ten, kdo mluví z televize, je v něčem lepší, prostě jináčí než já. Chyběla mi totiž jedna zásadní věc: jakýkoli aspoň sebemenší konkrétní příklad z mého okolí. Časem jsem možná nějaké příklady potkal, ale svým omezeným pohledem na svět jsem je nedokázal vidět.

* LÉTÁNÍ PO HVĚZDÁCH A SKAUTI *

Byl jsem spokojené dítě bydlící v centru Pardubic, a i když jsme na tom finančně nebyli nijak skvěle, a možná právě proto, dokázal jsem si najít hračky ve svém okolí a poměrně úspěšně jsem bojoval s nudou. Hrál jsem si s kamarády před domem, jezdil k babičce a dědovi

a měl okolo sebe milující rodinu a kamarády, kteří by se za mě poprali. Teda snad kromě Michala, který vyprovokoval bitku v oslabení – byli jsme dva na tři. A on utekl, ještě než padla první pěst. Nalomený palec a boule po celé hlavě jsem mu ale odpustil, ještě než se stihly zahojit, a pár dní nato jsme už zase hráli pogy.

Když jsem se náhodou objevil doma, prakticky neustále běžela televize. Mělo to sice nevýhodu, že se u nás moc nemluvalo, ale televize zároveň měla obrovský pozitivní vliv na můj rozhled. Táta je jeden z nejvzdělanějších lidí, které znám, a tak se pořád díval na ČT2 na všemožné dokumenty. A já je hlтал s ním. Historie, biologie člověka, kultura, příroda. Jo, to bylo něco pro mě. Televize mi ukazovala, jak je svět barevný, co všechno v něm je a co tajemného teprve čeká na objevení. Dítě to do sebe všechno nasává a věří všemu, co v televizi slyší. Od toho, že pod hladinou moře jsou tajné sci-fi laboratoře, až po to, že na Papui Nové Guinei je krásně. Já si z toho bral naštěstí věci hlavně z druhého balíčku a věděl jsem, že to všechno chci vidět na vlastní oči. Z oblasti sci-fi na mě měl největší vliv film *Armageddon*, ten odstartoval moje několikaleté období bádání po hvězdách, galaxiích i po nedalekém okolí tady u nás ve Sluneční soustavě. Zjistil jsem, že náš „svět“ (tím myslím naši planetu) je úplně maličký a že cokoli, co se během mého života stane, bude za pár milionů let úplně jedno. Zajímaly mě černé díry a stejně tak další abstraktní pojmy jako smrt, stvoření vesmíru, teorie superstrun a další věci, které děti obvykle na dvorku řeší. Není ani tak důležité, co si z toho období pamatuji, jako spíš co mi to přináší dnes. Jedna z nejdůležitějších a nejpraktičtějších dovedností, kterou na lidech obdivuji, je střední nadhled, dokázat se na věci podívat z jiné perspektivy, ať už se daří, nebo nedaří, a zároveň si dokázat prožít svoje emoce. Skloubit nadhled a upřímné prožívání je zatraceně důležité a těžké, k tomu dojdeme poz-

ději. Když zůstanu u nadhledu, studium vesmíru mi dalo ten největší možný. Zaprvé, ať děláš v životě úplně cokoli, za chvíli (pár milionů let) to bude úplně jedno. Zadruhé, když to není jedno teď, je to stoprocentně úplně jedno někomu kdesi uprostřed Indie. Když mi tady v Čechách všechno spadne na hlavu, vždycky mám záložní variantu odjet stopem někam do Indonésie do pralesa a v klidu tam dožít. Tenhle nadhled se hodí v případě, když se věci nedaří. Pokud ale chci jít za svým a měnit svět k lepšímu, pohled „je to stejně jedno“ moc motivační není. V takovém případě používám myšlenku: „Dobře, stejně brzy umřu, tak jak naplním život co nejlíp, abych na sebe mohl být aspoň trochu hrdý? Než umřu, jak se stihnu zabavit tak, aby to dávalo smysl a abych to tady dal aspoň trošku do pořádku?“ Tu druhou větu do mě zakotvil Robert Baden Powell, zakladatel skautingu. Neznám ho sice osobně, přeci jen je už nějakých pár desítek let po smrti, ale řekl jednu z nejdůležitějších vět, které provázejí to, co dělám. „Pokusme se zanechat tento svět o trochu lepším, než jaký byl, když jsme na něj přišli.“

DŮVĚRA V LIDI

Naučil jsem se důvěřovat lidem. To mi zůstalo až dodnes. Zatím vím, že se mi víckrát vyplatilo lidem věřit než jim nevěřit. Ušetřil jsem

spoustu času, energie a stresu, které se nikdy nevyrovnaly množství zklamání. A i kdyby se vyrovnaly, cítím se v tom docela spokojeně – a to samo o sobě beru jako výhru. Lidi navíc poznají, jestli jim důvěřuji, nebo je podezřívám, a podle toho zrcadlí, jestli mi budou věřit, nebo se držet zpátky. V podnikání se mi zatím přesně ve 100 % případů vyplatilo lidem věřit, takže i kdyby mě někdo párkrát obral, beru důvěru jako funkční strategii, jak podnikat a nemít z toho žaludeční vředy. V první řadě se ale lidmi, kteří jednají křivě, neobklopuji a partneři – současní přátelé – by mě s někým křivým nespojili.

Jako dítě jsem narazil na dobrou partu ve skautu, byl jsem poslušný jedničkář a snažil se brát zodpovědnost za svoje okolí. Jenomže také jsem byl pěkný spratek a jako správný vyčůránek jsem zlobil jenom tehdy, když se nikdo nekoukal. S kamarádem Petrem jsme třeba kradli hakisáky v Tesco a prodávali je ve třídě, než nás jednoho dne přivezli domů policajti. Že se krást nemá, jsem věděl. Ale myslel jsem, že kradou jenom zloději – zlí lidé. Vůbec mě nenapadlo, že když si bez placení něco vezmu já, kradu taky.

Prvních deset let svého života jsem vyrůstal poblíž jedné z pardubických ulic, které místní odpovídajícím způsobem přezdívali „cikánská ulička“. Některé z koníčků jsem z tohoto prostředí obratně přebíral. S kamarádem Láďou jsme dva roky chodili pytláčit na chovný rybník. Před policajty jsme se vždycky schovali do křoví a domů nosili skvělé úlovky. Později jsem si zařídil rybářský lístek, ale bez toho vzrušení už to nějak nebylo ono. Láďa navíc lístek pořad neměl, takže nemohl chodit se mnou. Korunu tomu nasadil pojem sportovní rybaření. Zjistil jsem, že se ryby neloví jenom pro potřebu obživy, ale že vlastně naprostá většina lidí to dělá jenom pro zábavu, rozryjí rybě tlamu háčkem, vyfotí se s ní a pak ji pustí. Když jsem se vzpa-

matoval ze zvrácenosti mých učitelů rybaření, prut jsem prodal a nikdy se k němu nevrátil.

Nedávno se mi ozval kamarád Honza ze základní školy, který mi připomněl, že jsme spolu ve druhé třídě kšeftovali se sbírkou připínacích odznáčků, které mi dal děda. Prodávali jsme je spolužákům. Honza mě tak upozornil na první podnik, který jsem měl v sedmi letech, tedy deset let před tím, než jsem zjistil, že podnikání existuje. Do té doby jsem myslel, že peníze se prostě někde berou. Někjaké abstraktní vyšší autority je nějak zhmotní a dají je lidem, kteří pro ně udělají práci. Fakt, že peníze se zničehonic nevynoří, ale jde o směnu za hodnotu času, úsilí a energie, jsem vůbec nebral v potaz a tenhle princip se mi odtajnil až asi ve druháku na vysoké škole. Koloběh peněz byl pro mě prostě jakási skrytá abstraktní záležitost.

Když mi bylo devět, udělali ze mě ve skautu šestníka. To je člověk zodpovědný za svoji šestku, zpravidla šest kluků v podobném nebo mladším věku, kteří fungují jako jednotka, a šestník by měl v každém okamžiku vědět, kde svoje kluky má a svolává je na program. Smysl pro zodpovědnost za ostatní jsem měl vždycky. Smysl pro zodpovědnost za sebe rozhodně ne. Kolikrát jsem se řízl pilou, nožem nebo sekerou, když jsem chtěl všechno zkoušet sám a neposlouchal vedoucí. Každou chvíli jsem skončil u zdravotníka. „Když sekáš dřevo, nepřidržuj si ho nohou, Miky. Aspoň si obuj boty.“ A už jsem cupital s rozšklebeným nártem bahnem pro náplast, která mi po cestě zpátky stejně spadla. Neměli to se mnou lehké, ve vedení skupiny jsem se ale osvědčil, a když mi bylo jedenáct, svěřili mi po skautském slibu vedení družiny. To je většinou o něco větší skupina skautů od jedenácti asi do patnácti let. Jejich šéf – rádce, jak se té pozici říká – má na starosti kromě koordinace skupiny částečně i přípravu programu.

JAK SE NAUČIT S MOTOROVOU PILOU

Ty nejdůležitější zážitky pro rozvoj mé osobnosti byly v zásadě málokdy příjemné nebo zábavné. A zároveň jsem celou dobu doufal, že jednou už mi bude fajn a všechny těžkosti zúročím v tom „šťastném životě“. Čím víc jsem přesvědčoval sám sebe, že není čas nebýt šťastný, tím větší jsem na sebe kladl tlak a tím mizerněji mi bylo. Tak jako tak mi přišlo lepší a užitečnější nepohodlí zažívat, trochu riskovat a učit se sám od sebe, než sedět doma a nezažít nic. Do té doby pro mě jednou z nejpoučnějších zkušeností byl tábor u Bystřice nad Pernštejnem, když mi bylo asi dvanáct. Vzhledem k tomu, že starší kluci už odrostli, byli jsme s naší skupinou jedenácti- až třináctiletých na táboře hned po vedoucích nejstarší. Bylo na nás tábor postavit, udržovat i zbořit a odvézt. Byl to můj pátý tábor a zároveň nejdelší – jeli jsme tentokrát na tři týdny.

Hned při stavění tábora o víkendů před začátkem se stala nehoda při kácení stromů pro stavbu týpí. Martin pomáhal jednomu z roverů, který motorovou pilou řezal vysokou soušku. Jakmile strom začal padat, rover pohnul pilou od stromu pryč. V tu chvíli Martin naopak k soušce nakročil, aby se do ní opřel a nasměroval pád od nás. Strom spadl a Martin ihned odkulhal k pařezu. Skrz zatnuté zuby cedil smích a snažil brát bolest s humorem, jak jsme byli zvyklí. Rover zahodil motorovku a vyhrnul Martinovu potrhanou nohavici. Viděl jsem ránu od holeně po lýtko, kde chyběl kus svaloviny. Kusy masa vytrhané pilou visely na kůži. Rover vzal Martina do náruče a běžel s ním nejrychlejším sprintem, který jsem v životě vi-

děl, do tábora. Martin za námi křičel, že si jenom skočí do nemocnice pro berle a na oběd je zpátky.

Drobných zranění jsem od té doby viděl i zažil spoustu. Zlomeniny při fotbale, vylámané zuby ve škole, ruce pořezané od pily, spálené řasy a obočí. To všechno jsem bral jako přirozenou součást učení se zručnosti. Příběhy, se kterými se kluk může doma pochlubit a zpětně se jim zasmát. Tohle ale bylo jiné. Už to nebyla klukovina, kdy nějaký trouba neposlouchal, že si nemá hrát s ohněm. Stavěli jsme si obydlí, pracovali ve skupině jako chlapi a nebyla to hra. Náš kamarád se doopravdy zranil. Semklo nás to a věděli jsme, že se něco takového už stát nesmí. Že při práci musíme komunikovat, pomáhat si a držet při sobě, ať se stane cokoli.

Při poledním klidu jsme stranou od vedoucích dělali všemožné klukoviny. Házeli jsme proti sobě nože, dráždily vosy bosou nohou nebo trénovali zapalování mokrého dřeva plamenometem z deodorantu. Když srovnám poměr věku, dosavadních zkušeností a nově nabytých zodpovědností, které na mě během tábora padly, byl to nejdrsnější zážitek v životě. Nebylo to komfortní a rodiče by určitě váhali, jestli mě tam pustit, kdyby věděli, co všechno se stane. A právě proto to představuje jeden ze zážitků, které mě jako osobnost v životě formovaly nejvíc a měly na můj charakter stěžejní vliv. Byla to kombinace svobody dělat všechny vysněné klukoviny, okamžitých důsledků a zodpovědnosti za druhé.

Vedoucí se starali jen o naše prosté přežití, všechno ostatní už bylo na nás. Jeden z nás se musel deodorantem spálit, aby to ostatní nedělali. Jeden musel být potrestaný dvěma dny služby v kuchyni za házení nožem po kamarádech, aby to už nikdo nedělal. Museli jsme se rozhádat, abychom zjistili, jak příšerné je v zimě a vlhku být sám, a pochopili, že se musíme sjednotit.

Kromě toho všeho jsem se naučil, co to znamená být kamarád. To vnímám asi jako největší poučení do života.

Učil jsem se žít podle skautských hodnot, které podle mě nejsou až tak specificky skautské. Jsou to spíš hodnoty běžného čestného člověka, který může žít ve společnosti. Pravda, láska, čest, připravenost na cokoli, spravedlnost a další; jinak řečeno, používání srdce i mozku. Byl jsem ale pořád normální kluk, který se snažil zapadnout a dělal to, co všichni ostatní. Zkoušel jsem cigarety, balil holky, nebo se o to spíš snažil.

Kromě zkoušení „dospěláckých blbostí“, které mi stejně nechutnaly, jsem střídal koníčky jak ponožky. Jsem například právoplatný medailový kanoista. Medaili za první místo mám ze závodu, kde jsem ve svojí kategorii startoval jako jediný, bronzovou jsem získal o půl roku později jako třetí ze tří zúčastněných. Podobné úspěchy světové úrovně jsem slavil i jako judista, plavec, a dokonce jako tanečník baletu ve Východočeském divadle. Ačkoli jediné, co mě u baletu drželo, byl fakt, že jsem jediný kluk v holčičí skupině. Rodičům časem začalo vadit pořizovat mi pořád dokola vybavení na další nový kroužek, kam chodil nějaký můj „cool kámoš“. Jinak mě ale v mém pestrém dětství neuvěřitelně podporovali.

Skaut bylo to jediné, u čeho jsem vydržel. Měl dostatečně široký záběr na to, aby stíhal moje tempo střídání pozornosti. Připravoval mě na dospělost. Nejvíc mě uchvátilo lezení. Působilo to nebezpečně, mohl jsem ukojit svoji touhu být v příštím životě šimpanzem nebo veverkou, a hlavně – dělá se to v horách. To mě neuvěřitelně lákalo. Podle toho, co jsem viděl v dokumentech, jsem věděl, že žádné pořádné hory v Česku nejsou. To byla také první motivace jet do zahraničí.

Když mě poslali z páté třídy základky rovnou na osmileté gymnázium, trochu jsem tou změnou trpěl. Otázky o smyslu života a o tom, proč ho musíme trávit prací pro někoho jiného, mě nepustily ani tam, a tak jsem od dvanácti let pravidelně chodil do čajovny lovit pocit intelektuální vyspělosti při pití odporného čaje.

V patnácti se nám rozpadl skautský oddíl, což mě ranilo, ale jako puberťákovi mi to zároveň šlo skvěle na ruku. Ještě než jsem se stihl naučit brát svoje jinakosti jako zajímavé, nebo dokonce výjimečné, připadal jsem si před spolužáky prostě divný.

Tou dobou jsem byl taky přesvědčený, že budu navždy pankáč. Měl jsem dlouhé vlasy, děravé kalhoty s nášivkami zašivané červenou nití a zdobené řetězy. Jezdil jsem na punkové koncerty a hrdě se hlásil k anarchistům. Když jsem brigádničil jako číšník, jeden z kolegů se mě ptal, proč si do práce беру obušek. „To kdyby přišli náckové,“ říkám sebevědomě. Druhý číšník se zarazil a říká: „Kámo, já jsem nácek. Máš s tím problém?“ Problém odezněl při pohledu na jeho postavu dvakrát mohutnější, než byla ta moje.

Moje doživotní punkové a anarchistické období po pár měsících skončilo, když mi začali chybět kamarádi a zážitky ze skautu. Pardubičtí vedoucí mě tehdy už nějakou dobu znali z různých akcí, a tak mě pozvali ve stejnou chvíli jak do oddílu, který byl do té doby ryze pro holky, tak do PARSu, druhého nejstaršího roverského kmene v Česku. Roverský kmen je oddíl skautů pro věk od patnácti let výš. Skauti jsou v něm zodpovědní sami za sebe a sami si připravují program schůzek i víkendových výprav. Je tam sice oficiální vedoucí, má ale hlavně roli koordinátora programů, které připravují ostatní členové. Reprezentuje skupinu a dohlíží na to, aby to, co se v kmenech společně dělá, bylo v souladu se skautskými hodnotami. Po roce mě

zvolili novým vedoucím, a tak jsem v šestnácti prakticky ze dne na den vedl skupinu, kde byli i o deset let starší lidé.

Přesně to jsem potřeboval. Najednou jsem měl zodpovědnost za skupinu a přístup k informacím a zkušenostem od starších. Mezi nimi byli takoví, kteří necestovali jenom po Čechách, na Slovensko a s trochou štěstí do Polska. Poznal jsem lidi, kteří vyjeli do Norska, a poprvé jsem zaslechl o tom, že se někdo cestováním i živí. Fascinovalo mě, že je to vůbec možné. A trochu mě štválo, proč mi o tom dosud nikdo neřekl. Ve škole se mě přeci ptali, čím budu, jaké bude moje zaměstnání. Jistě, podnikatelů a lidí na volné noze bude pravděpodobně vždycky menšina, ale proč se za celou dobu mého studia na gymnáziu ani jednou nezmínili o možnosti, že člověk může dělat věci po svém? Od té chvíle mi trvalo ještě pět let, než jsem pochopil, že tahle varianta života může být i pro mě.

JEN HOUŠŤ

Přišlo období, kdy jsem chtěl za každou cenu zažít co největší extrém. Zbožňoval jsem hecování se s kamarády, a hlavně se sebou samotným. Jezdával jsem v mrazu na kole bez rukavic, kopal si díry do ledu a skákal do řeky nebo se učil lézt bez jištění. Zbožňoval jsem zim-

ní výpravy a každoročně jsem organizoval akci Haluz. Dala by se popsat jako letní přechod hor v zimě. Spaní venku nadivoko, bez stanu. Na první takovou akci jsem si vzal starý spacák a alumatku. Odhalil jsem tehdy i tajemství legendárního hvězdářského spacáku, jemuž se tak říkalo, když byl tak tenký, že se skrz něj v noci téměř šlo dívat na hvězdy. V noci naneštěstí bylo až moc přívětivých minus sedm; probděl jsem ji, ale žádné drama se nekonalo. Pocit dosažení hraničního limitu mých možností se odložil na neurčito. Ráno stačilo se proběhnout v tuhých zmrzlých botách, a svoje prokřehlé končetiny, pocitově spíš pahýly, jsem opět začal cítit a mohl pokračovat dál.

Příští zimu jsem to zkusil bez spacáku. Opět bylo přibližně minus sedm. Z osmičlenné skupiny tři spali přikrytí vrstvou sena, ostatní si spacák nechali. Podle návodu z expedičních filmů jsem v noci kopal nohama, aby mi neumrzly. A neumrzly. Když bylo nejhůř, vtipkovali jsme s Tomášem o tom, že když fouká vítr, vzniká tření o kůži, takže by nám vlastně mělo být teplo. Spal jsem v součtu skoro hodinu, což bylo pořád víc, než když jsem během stejné zimy v nevytopené chatě spal v mikině a oblečený do batohu. Víím, odpočívat se o víkendech dá i jinak, ale to jsem přeci mohl dělat kdykoli jindy. Věděl jsem, že mezi osmnácti a pětadvaceti lety života je tělo na svém výkonostním maximu, a tak bylo třeba ho testovat.

Ať bylo léto, nebo zima, každý den jsem jezdil na kole na nádraží a zpět a do školy dojížděl vlakem. Vycházelo to na celkových 20 minut pobytu venku a věděl jsem, že za tak krátkou dobu není reálné promrznout. Naopak je to dobrý způsob, jak se otužovat, přirozeně posilovat imunitu a udržovat se v kondici, takže ani nebylo třeba se nijak výrazně oblékat. Zjistil jsem, že na tak krátkou dobu není do minus sedmi potřeba jezdit s rukavicemi a do minus patnácti stačí tričko

a lehká softshellová bunda. V mém okolí se vyskytovalo jenom pár lidí, kteří to měli podobně. Stejně jako oni jsem si plně uvědomoval možné následky svého riskování při hledání limitů. A právě to bylo to, co mě motivovalo. Viděl jsem, že mi nikdo nemůže dávat hranice zvenčí. Snaha přežít cokoli pro mě byla ekvivalentem soběstačnosti a absolutní nezávislosti. Právě dělání věcí, které moje okolí považovalo za nesmyslné, nebo dokonce nereálné, mi dávalo obrovský pocit naplnění.

Tou dobou jsem za sebou měl už tři neúspěšné pokusy stát se kytaristou. S několika kamarády jsem dali do kupy kapelu *Mi scusi*. Název kapely v italštině znamená „promiňte“, a aniž bychom to tušili, byl nejspíš inspirovaný kvalitou naší tvorby v době jejího založení. Dva měsíce jsem trénoval každý den šest a víc hodin. Krev na prstech střídaly mozoly a já byl za osm týdnů schopen zahrát několik písniček v obstojné kvalitě, včetně naší vlastní.

První a jediná písnička kapely *Mi scusi* se jmenovala podle naší skautské vedoucí Linda. Byla to poklona jedné z nejschopnějších a nejmocně pečujících žen, které jsem kdy potkal. Linda mi pomáhala celým tímhle obdobím procházet. Dokázala s překvapivým nadhledem jako jediná porozumět kombinaci mých střelených výletů a touhy po osobním rozvoji v duševní i duchovní rovině. Většina ostatních viděla výhradně buď jedno, nebo druhé. Vidali jsme se s Lindou i několikrát týdně a povídali si dlouho do noci o smyslu života, o smrti, motivaci, vedení lidí a o mnohém dalším, dokud jeden z nás neusnul. Vzhledem k tomu, že jsem byl chronicky nevy spalý kvůli vstávání do školy, většinou jsem v průběhu večera odpa dl já, často údajně v polovině svého vlastního slova.